

AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK DIŞ VE GÜVENLİK POLİTİKALARININ UYUMUNUN ÖNÜNDEKİ ENGEL OLARAK ORTAK KARAR ALMA İLKESİ*

THE UNANIMITY PRINCIPLE AS A BARRIER IN THE INTEGRATION PROCESS OF THE COMMON FOREIGN AND SECURITY POLICY

Araştırma Makalesi
Research Paper

Mehmet SOYTÜRK**

Öz:

Avrupa Birliği'nin (AB) Ortak Dış ve Güvenlik Politikaları (ODGP), Birlik için son derece önemli olmasına rağmen Birlik uyumunun en yavaş ve en zor alanlarından biridir. ODGP alanlarında uyumun yavaş olmasındaki en önemli sebep bu alanlardaki geçerli olan oy birliği ilkesidir. Bundan dolayıdır ki son yıllarda birçok AB'li siyasetçiler tarafından bu ilke eleştirilmekte ve diğer bazı alanlardaki gibi oylama ilkesi değişikliğine gidilmesi gerektiğini ifade etmektedirler. Çalışmada AB için son derece önemli bir alandaki oylama ilkesinin AB uyumunun önünde nasıl bir engel teşkil edebildiğine dikkat çekilmek istenmiştir. Bu nedenle ODGP'nin başlangıcından günümüze kadarki gelişim süreci incelenmiş ve bu süreçteki oylamalar analiz edilerek konunun ehemmiyeti üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda kaynak olarak AB'nin çeşitli kurumları tarafından paylaşılan basın açıklamaları, siyasetçilerin vermiş oldukları beyanatlar ile ikincil literatür kaynakları taranarak bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği, Ortak Dış ve Güvenlik Politikaları (ODGP), Oylama İlkesi, Oy Birliği İlkesi.

Abstract:

Although the European Union (EU)'s Common Foreign and Security Policy (CFSP) is extremely important to the Union, it is one of the slowest and most difficult areas of Union harmonization. The most important reason for the slow harmonization in the CFSP areas is the unanimity principle that prevails there. For this reason, this principle has been criticized by many EU politicians in recent years and they claim that the voting principle should be changed as in some other areas. This study aims to draw attention to how the voting principle, which is extremely important for the EU, can represent an obstacle to EU harmonisation. For this reason, the development process of the CFSP from its beginnings to the present has been examined and an attempt has been made to highlight the importance of the subject by analyzing the votes taken in this process. To this end, an attempt was made to draw a conclusion by analyzing press releases shared by the EU, statements by politicians and secondary literature sources.

Keywords: European Union, Common Foreign and Security Policy (CFSP), Voting Principle, Unanimity Principle.

* Makale Geliş Tarihi: 01.03.2023

Makale Kabul Tarihi: 02.05.2023

** Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, mehmetsoyturk@ktu.edu.tr, orcid.org/0000-0002-9011-3660.

GİRİŞ

Avrupa Birliği'nde (AB) son yıllarda en çok tartışılan konulardan biri Avrupa Birliği Ortak Dış ve Güvenlik Politikalarının (ODGP) ortak karar alma ilkesidir. Söz konusu ilkenin son yıllarda artan bir şekilde tartışma konusu olmasının arka planında AB'nin dış ve güvenlik politikaları alanlarında arzulan şeklide, tek vücut olarak hareket edememesi yer almaktadır. Dış işleri ve güvenlik konularını ilgilendiren politikalarda uygulanmakta olan ortak karar alma ilkesi bu alandaki genel uyumun önündeki en büyük engel olarak görüldüğünden dolayı eleştirilmektedir. AB'nin son genişleme sürecinden sonra ulaşılmış olduğu üye sayısının çokluğu, uluslararası arenada ortak karar alıp tek vücut hâlinde hareket edememesinin en önemli sebeplerinden biridir. Üye sayısının bu denli artmasıyla Birlik içerisinde farklı düşünce ve beklentilere sahip olan devletlerin sayısı da artmıştır. AB içerisinde ne denli farklı düşünce ve beklentilere sahip üyeler olduğunun en önemli göstergesi, Büyük Britanya'nın Birlik'ten ayrılmasıdır. Büyük Britanya'nın Brexit oylaması akabinde AB'den ayrılmasından önce AB'ye üye devletlerin sayısı 28'e ulaşmıştı. İngiltere liderliğinde Büyük Britanya'nın Birlik'ten ayrılması ile üye ülke sayısı 27'ye düşmüş ama buna rağmen üyeleri aynı fikir etrafında toplamanın güçlüğü özellikle son yıllarda dış politika alanında yapılan oylamalarda kendini göstermeye devam etmiştir. Ortak karar alma ilkesinin sebep olduğu karar alamama durumu hem dünyayı hem de AB'yi ilgilendiren önemli krizlerde dahi kendisini göstermiştir. Bu karar alamama durumu Birlik dahilinde birçok kez ODGP'de ortak karar alma ilkesinden vazgeçilmesi yönünde tartışmalara ve çeşitli siyasetçilerin ve üst düzey bürokratların konu ile ilgili fikirlerini beyan etmelerine sebep olmuştur. Bütün bu önemli gelişmelere rağmen ODGP alanında hâlen oy birliği ilkesi ile karar alınmaya devam edilmektedir.

Ortak karar alma ilkesini eleştiren ve değiştirilmesi gerektiğini öne sürenlerden biri, AB Komisyonu eski Başkanı Jean Claude Juncker'dir. Juncker AB Komisyonu'nun Avrupa Parlamentosu ve AB Konseyi'ne sunmuş olduğu raporlarda ortak karar alma ilkesinden vazgeçilip daha demokratik bir oylama ilkesine geçilmesi gerektiği yönünde fikir beyan etmiştir. Juncker ODGP (Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, 2018) oylama ilkesinin değiştirilmesi yönünde yapmış olduğu girişimini desteklemek amacıyla Enerji ve İklim Politikaları (Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, 2019) ile Vergilendirme (Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, 2019) alanlarındaki oylama ilkesi değişikliklerini göstermiştir. Juncker'in görev süresinin bitimiyle AB Komisyon başkanlığına gelmiş olan Alman siyasetçi Ursula von der Leyen AB Parlamentosuna hitaben yapmış olduğu adaylık konuşmasında *“Dünya daha fazla Avrupa beklemektedir. Dünya daha fazla Avrupa talep etmektedir. Avrupa'nın dünya sahnesinde daha kararlı ve tek sesle konuşması gerektiğine inanıyorum- aynı zamanda hızlıca karar verilmesi gerekmektedir. Bundan dolayıdır ki cesur olup, dış politika kararlarını nitelikli çoğunluk ilkesi ile alarak kararlı bir şekilde arkasında durmalıyız”* (AB Komisyonu, 2020) şeklinde bir ifade kullanırken, bu ifadesiyle ortak karar alma ilkesinin değiştirilmesi gerektiğini düşünenlerden biri olduğunu da deklare etmiştir. Ursula von der Leyen'in, Parlamento'daki konuşması ile ortak karar alma ilkesinin değiştirilmesinin gerekliliğini dile

getirmesi, uzun süredir tartışılmakta olan bir konuyu tekrar gündeme taşımıştır. AB Komisyon Başkanı Ursula von der Leyen gibi başka üst düzey siyasetçiler de ODGP’de ortak karar alma ilkesinden vazgeçilip çoğunluk ilkesi doğrultusunda karar alınmasına yönelik açıklamalar yapmıştır. Bu doğrultuda beyanatta bulunan üst düzey siyasetçilerin başında Fransa Cumhurbaşkanı Emanuel Macron gelmektedir. Cumhurbaşkanı Macron AB ile ilgili yapmış olduğu geniş kapsamlı reform teklifinde ortak karar alma ilkesinin değiştirilmesi gerektiğini dile getirmiştir (Deutsche Welle, 2019). Alman Federal Meclis Başkanı Wolfgang Schäuble ortak karar alma ilkesi ile ilgili “*en yavaş olan bütün her şeyi engelleyebilir*” (Der Spiegel, 2019) şeklinde açıklama yaparak bu ilkenin ne kadar engelleyici olduğunu gözler önüne sermeye çalışmıştır. Ortak karar alma ilkesinin değişmesi yönünde fikir beyan eden siyasetçiler halkasına Alman Federal Dışışleri Bakanı Heiko Maas’ı da ekleyebiliriz. Maas yapmış olduğu bir açıklamada ortak karar alma ilkesinin değiştirilmesinden yana olduğunu açıkça ifade etmiştir (Auswärtiges Amt Deutschland, 2019).

AB kurumlarında ve Birlik’in farklı siyaset alanlarında, değişik oylama ilkelerine göre karar alınmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın amacı ortak karar alma ilkesinin, AB’nin ODGP alanlarında etkin ve ortak hareket edebilmesinin önünde nasıl bir engel teşkil ettiğinin örnekler üzerinden incelenmesidir. Ortak karar alma ilkesinden vazgeçilip çoğunlukla karar alma ilkesinin uygulanmaya başlanması ile AB’nin ODGP alanlarında etkili hareket kabiliyeti oluşturabilecek midir? Temel olarak bu soruya odaklanılan çalışmada, veri olarak AB kurumları tarafından yayınlanan basın bültenleri ve üye devletlerin siyasetçilerinin basına vermiş oldukları röportajlardan istifade edilmiştir.

1. ORTAK DIŞ VE GÜVENLİK POLİTİKALARININ (ODGP) OLUŐUMU

AB’ye giden yolun başlangıcı kabul edilen Avrupa Kömür Çelik Teşkilatını (AKÇT) 1951 yılında kuran altı devlet, kendi aralarında Avrupa Savunma Topluluğu adıyla bir savunma birliği kurma teşebbüsünde bulundular ama arzulanan sonuca ulaşamadılar. 1950’li yıllardaki bu birinci denemeden takriben 20 yıl sonra 1970’li yıllarda üye ülkelerin devlet ve hükümet başkanları yeni bir teşebbüste bulunarak dış politikada güçlendirilmiş iş birliğine gitme kararı aldılar. Bu hamle ile üye devletler *Avrupa Siyasi İş Birliği* adı altında AB’nin dış işleri ve güvenlik konularındaki politikalarına kurumsal bir kimlik kazandırılarak günümüzdeki Ortak Dış ve Güvenlik Politikalarının (ODGP) temelini atmayı başarmışlardır. Avrupa Siyasal İş Birliği devletler düzeyinde gerçekleşmekteyken 1986’da imzalanan Avrupa Tek Senedi ile AB’nin temel antlaşmalarına dahil edilmiş, fakat çalışma düzeni ve şekline dair herhangi bir değişiklik yapılmamıştır (Avrupa Birliği, 2021).

Maastricht Antlaşması ile ilk kez ortak dış politikalar anlamında bir hedef belirlenmiştir. Böylece AB’nin dışışleri ve güvenlik konularındaki ortak politikaları, Avrupa Birliği Antlaşması (ABA) olarak da bilinen Maastricht Antlaşması ile kurumsal bir kimlik kazanmıştır. ABA ile oluşturulan AB’nin üç sütunlu sisteminin ikinci sütununu Birlik’in ortak dış güvenlik politikaları oluşturmaktaydı (Tangör, 2014; 597). ODGP’nin kuruluş amacı ABA’da şu şekilde tanımlanmaktadır: “*Barişin sağlanması, uluslararası güvenliğin artırıl-*

ması, uluslararası iş birliğini ve demokrasiyi teşvik etmek, hukuk devleti ve insan haklarının sağlanması ile temel özgürlüklerin geliştirilmesi” (Schmalz, 2007; 93).

1997 yılında imzalanan Amsterdam Antlaşması ile karar alma süreçlerini daha etkin kılabilmek adına, nitelikli karar alma ilkesinin uygulama alanları genişletilmiştir. AB Konseyi Birlik’in ODGP’sini daha etkin kılabilmek adına 1999 yılında *ODGP Yüksek Temsilcilik* makamını oluşturmuştur. Tüm bu gelişmelerin ardından Nice Antlaşması ile karar verme mekanizmalarını daha uygun hâle dönüştürebilmek amacıyla değişikliklere gidilmiştir. Ayrıca 2001 yılında Konsey tarafından alınan karar ile kurulmuş olan *Siyasi ve Güvenlik Komitesi*, kriz yönetimi operasyonlarının siyasi kontrolü ve stratejik yönünü üstlenmekle görevlendirilmiştir (Beck-online, 2018).

AB’nin kurucu antlaşmalarından biri olan Nice Antlaşması 1 Şubat 2003 tarihinde yürürlüğe girmiş ve bu Antlaşma ile Birlik’in Ortak ve Dış Politikalarının hedefi şu şekilde belirlenmiştir (Schmalz, 2007; 94):

- Birlik’in ortak değerlerinin, temel çıkarlarının, bağımsızlığının ve bütünlüğünün korunması.
- Birlik’in ve üye devletlerin güvenliğinin güçlendirilmesi.
- Birleşmiş Milletler Temel Şartı’na uygun olarak barışın korunması ve uluslararası güvenliğin güçlendirilmesi.
- Uluslararası iş birliğinin teşvik edilmesi.
- Demokrasi ve hukukun üstünlüğü ile insan haklarına ve temel özgürlüklere saygının geliştirilmesi ve güçlendirilmesi.

Kurucu metinleri değiştiren antlaşmaların sonuncusu olan Lizbon Antlaşması, AB’ye tüzel kişilik özelliği sağlamıştır. AB dış politikaları açısından değerlendirildiğinde aynı antlaşma Birlik’in dış politikalarının organizasyonunu kurumsallaştırmış ve aynı zamanda Maastricht Antlaşması’nın getirdiği üç sütunlu sistemin tarihe karışmasına aracılık etmiştir (Hellman, 2009; 1-2). *AB Dış ve Güvenlik Politikaları Yüksek Temsilcisi* (Engbrink, 2014; 37) makamı ile *AB Konseyi Daimî Başkanlık Sistemi* (Avrupa Birliği Konseyi, 2022) de Lizbon Antlaşması ile ihdas edilerek hizmet vermeye başlamıştır. Lizbon Antlaşması’nın konu ile ilgili getirdiği diğer bir yenilik ise *Avrupa Birliği Dış İlişkiler Servisi- European External Action Service-EEAS/EAS*’nin kurulmasıdır. AB Dış İlişkiler Servisi’nin oluşturulması ile ODGP’nin önemli bir ayağını oluşturan Güvenlik ve Savunma Politikalarının önemi vurgulanmıştır.

ODGP’nin Hukuki statüsü ABA ile oluşturulmuş ve Lizbon Antlaşması ile de önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Lizbon Antlaşmasınının 21-46. maddeleri arasında “*Birlik’in Dış Eylemine İlişkin Genel Hükümler ve Ortak Dış ve Güvenlik Politikasına İlişkin Özel Hükümler*” yer almaktadır (T.C. AB Genel Sekreterliği, 2011; 15). Avrupa Birliği’nin İşleyişine Dair Antlaşma’nın (ABİA) 205-222 ile 346-347. maddeleri AB’nin dış ilişkileri ile

alakalı olup bu ilişkilerin nasıl işlemedi gerektiğini karara bağlamaktadır (T.C. AB Genel Sekreterliği, 2011; 137).

1.1. AB Ortak Dış ve Güvenlik Politikalarının Belirleyici Aktörleri

AB'nin Ortak Dış ve Güvenlik Politikalarının aktörlerini şu şekilde sıralayabiliriz (Bundesregierung Deutschland, 1996):

- *AB Devlet ve Hükümet Başkanları*: Üye devletlerin hükümet ve devlet başkanları Birlik'in genel prensip ile nasıl ve nereye doğru evirileceğinin kararını verdikleri gibi aynı şekilde de ODGP'nin temel prensip ve yönergelerini belirlemektedirler.
- *AB Dış İşleri Bakanları*: Konsey, ortak bir strateji temelinde nitelikli çoğunlukla ortak tutum veya eylemler kabul etme yetkisine sahip olmakla birlikte ortak eylem aynı zamanda AB dış politikalarının en güçlü aracı durumundadır. Bu tür eylemler hem siyasi hem de askerî olabilmektedir. Ortak bir stratejiye dayanmayan kararlar için oy birliği ilkesi geçerlidir.
- *Siyasi ve Güvenlik Komitesi*: Komite üyeleri talimatlarını doğrudan üye ülkelerin dışişleri bakanlıklarından alırlar ve bu bakanlıklar da *COREU-AB Bilgi Ağı* (AB Resmî Web Sitesi, 2022) aracılığıyla birbirleriyle sürekli irtibat hâlinindedir.
- *Ulusal bakanlıklar tarafından görevlendirilen uzmanlar*: Güvenlik Komitesi yönetimde terörizme karşı mücadelede uzmanlar, Balkanlar veya Orta Doğu'daki krizler gibi konularda oluşan çalışma grupları ile tavsiye niteliğinde kararlar alabilmektedir.
- *Bütün dünyada ve uluslararası kuruluşlarda görevli üye devletlerin büyükelçileri ve Avrupa Komisyonu delegasyonları*: ODGP kapsamında yakın ve koordineli bir şekilde çalışmaktadırlar.

Ortak karar alma ilkesinin yanında karar alma ile ilgili istisnai durumlar mevcuttur. AB üye devletlerden her biri oy birliği gerektiren herhangi bir kararda oy kullanmaktan kaçınma hakkına sahiptir; fakat oy kullanımından kaçınmak ortak karar ile alınacak olan sonucu engelleyememektedir. “Yapıcı Çekimserlik” olarak tanımlanmakta olan bu haktan faydalanacak olan üye devlet diğer ülkelerin ortak kararı ile alınan kararı uygulamakla yükümlü değildir. Diğer yandan da yapıcı çekimserlik hakkını kullanan üye ülke, alınan kararın diğer devletler tarafından uygulanmasını engelleyebilecek girişimlerde bulunmamalıdır (Thym, 2004; 152).

2. AVRUPA PARLAMENTOSUNUN DIŞ POLİTİKA YETKİ VE ARAÇLARI

Avrupa Parlamentosunun dış politikaya ilişkin karar alma mekanizmalarındaki rolü her ne kadar kısıtlı olsa bile ODGP'nin kurulmasından bu yana rolü artmıştır. AB'nin ortak bir dış politika oluşturamamış olması uluslararası alanda pasif kalmasına sebep olmuş ve bundan dolayı son yıllarda artan uluslararası kriz ve zorluklar karşısında Birlik arzuladığı hamleleri gerçekleştirememiştir. Avrupa Parlamentosu, dış politika alanında yetkisiz olmasına

rağmen üye devletlerin parlamentoları, Birlik Başkanlığı, Komisyon ve Konsey sekreterliği ile durum değerlendirmelerinde bulunmayı ihmal etmemiştir.

Dış İlişkiler Yüksek Temsilcisinin, ABA'nın 36. maddesi gereğince düzenli olarak Parlamento'yu ODGP'nin asli konuları ile ilgili bilgilendirme ve temel tercihleri hakkında düzenli olarak danışma zorunluğu bulunmaktadır (T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, 2011; 22). Aynı madde gereği ODGP Yüksek Temsilciliği yılda iki kere Parlamento'da düzenlenecek olan oturumlarda parlamenterlerin ilerleme raporları ile ilgili soru ve tavsiyelerini dinlemekle sorumludur. Bununla beraber AB Parlamentosu'nun ODGP ile ilgili bilgilendirilme ve danışılma hakkına sahip olduğu ifade edilmelidir. Parla-mentonun danışılma ve bilgi edinme hakkı ODGP Yüksek Temsilciliğinin 2010 yılında yayınlamış olduğu siyasi sorumluluk beyanı ile belli alanlarda daha da güçlendirilmiştir (Malovec, 2022):

- “Ortak İstişare Oturumları” statüsünün güçlendirilmesi (Bu oturumlar sayesinde AB Parlamentosunun belirlenmiş bir grup vekili *AB Konseyi Siyasi ve Güvenlik Politikaları Komitesi mensupları* ve *Avrupa Dış Eylem Servisi ve Komisyon mensupları* ile bir araya gelerek yürürlükte olan ve planlanan Ortak Güvenlik ve Savunma Politikaları (OGSP) misyonlarını değerlendirmektedirler);
- 2002 tarihinde bir kurumlar arası anlaşma ile Parlamento bünyesindeki özel komisyonların AB'nin ODGP ve OGSP ile ilgili gizli belgelere ulaşım hakkının teyit edilmesi;
- AB Parlamentosu bünyesindeki komisyonların toplantı ve oturumlarında Misyon, Delegasyon ve diğer üst düzey AB yetkilileri ile görüş alışverişinde bulunulması;
- Yüksek Temsilci'nin yılda en az iki kere Genel Kurul'da Birlik'in ODGP ve OGSP ile ilgili bilgi vermesi ve sualleri yanıtlaması.

Avrupa Parlamentosu adı geçen siyasi rollerinin haricinde Birlik bütçesinin ibrazındaki yetkisiyle de etkili bir konumdadır. Birlik'in ODGP Bütçesinin kabul edilmesi için Parlamento'nun onayına ihtiyaç duyulmaktadır. Parlamento, Komisyon ve Konsey ile Birliğin finansal araçlarının oluşturulmasında önemli bir yere sahiptir.

AB Dış İlişkiler Servisi Parlamento tarafından düzenli olarak incelemeye tabi tutulmaktadır. Parlamento, Dış İlişkiler Servisi'nin genel yapısal konuları, cinsiyet eşitliği, üye ülkeler ve Birlik'in diğer kurumları ile iletişim ve ortak çalışmalarını alanlarında önerilerde bulunma yetkisine sahiptir. AB Parlamentosu ayrıca Yüksek Temsilciler ve belirli bölge ve konular için atanmış AB özel temsilcileri ile düzenli görüşmelerde bulunabilmektedir. Tüm bunlarla beraber Parlamento ayrıca AB Dış İlişkiler Servisi'nin kuruluşunda katkıda bulunmuş olan çeşitli Parlamento komiteleri ve Dış İlişkiler Servisi'nin yeni atanmış olan heyet başkanları ile görüş alışverişinde bulunabilmektedir (Hieber, 2014; 69-70). AB'nin taraf olduğu uluslararası antlaşmaların hem izlenmesinde hem de uygulama aşamalarında AB Parlamentosu önemli bir yetkiye sahiptir. Bu yetkilere, yapılan antlaşmaların yürürlüğe girebilmesi için parlamentonun onayının alınması da dahildir.

2.1. AB Parlamentosu ve ODGP

AB Parlamentosunun ODGP alanındaki çalışmalarının büyük çoğunluğu özel komiteler aracılığı ile gerçekleşmektedir: Bunlar özellikle *Dışışleri Komisyonu (AFET)* ve ona bağlı olan *Güvenlik ve Savunma Komisyonu (SEDE)* ile *İnsan Hakları Alt Komisyonu, Uluslararası Ticaret Komisyonudur* (Tezcan, 2014; 133). ODGP, adı geçen komisyonların rapor ve beyanları ile şekillenmektedir. Bu komisyonlar aynı zamanda AB Parlamentosunun Birleşmiş Milletler, diğer AB kurumları, AB Dönem başkanlıkları ve üye devletlerin parlamentoları ile olan iletişimlerinde, merkez olmak gibi bir özelliğe sahiptir.

Parlamento bünyesinde bulunan komisyonların birincil görevleri arasında yer alan uluslararası ilişkilerinin düzenlenmesi ve geliştirilmesi ODGP kapsamına girmektedir. Bu ilişkilerin düzenlenmesi ve geliştirilmesindeki önemli konuların başında AB'nin ortak değerlerinden olan özgürlük, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğu gibi değerler gelmektedir (Avrupa Parlamentosu Resmî Web Sitesi, 2022). AB Parlamentosunda günümüzde 44 düzenli parlamentolar arası delegasyon bulunmaktadır. Bunlar Karma Parlamento Komisyonu, Parlamentolar arası Birlik Komisyonu, parlamenter meclisler ve farklı parlamenter delegasyonlardan oluşmaktadır (Avrupa Parlamentosu Resmî Web Sitesi, 2022).

2.2. Avrupa Parlamentosu ve Küresel Strateji

AB Parlamentosuna Birlik'in ODGP alanlarında yetki ihdas edilmesi, hesap verilebilirlik açısından önemli bir demokratik kazanım olarak değerlendirilebilir. Avrupa Parlamentosunun desteği ile Lizbon Antlaşması'nın getirmiş olduğu kurumsal değişikliklerin uyumu, AB Dış İlişkiler Servisi, delegasyonlar ve AB Özel Temsilciliğinin daha tutarlı siyaset geliştirmesi ve ODGP'nin gelişmesi gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. AB Parlamentosu, etkinliğiyle Birlik'in dış politikalarının şeffaflığına katkıda bulunmuş ve böylece Birlik kurumları ile kamuoyu arasında köprü görevi de üstlenmiştir.

Avrupa Birliği Konseyi 2015 yılında, ODGP Yüksek Temsilcisi'ne 2003 yılından bu yana uygulanan Güvenlik Stratejisinin değiştirilmesi ve yeni gelişmelere cevap verebilecek bir duruma gelebilmesi için bir yıl içerisinde Birlik'in dış ve güvenlik politikaları için küresel bir strateji geliştirilmesi görevini vermiştir. ODGP Yüksek Temsilcisi'nden talep edilen yeni *Küresel Strateji* ile AB'nin küresel ve uluslararası gelişmelerle etkin ve kararlı bir şekilde mücadele edebilecek bir duruma gelmesi amaçlanmaktaydı. Parlamento, üye devletler, ulusal parlamentolar, uzmanlar ve kamuoyu, Birlik'in küresel stratejisinin oluşturulması sürecine dahil edilmiştir. AB Konseyi'nin talebi üzerine oluşturulan Birlik'in yeni *Küresel Stratejisi* 28 Temmuz 2016 yılında Yüksek Temsilci Federica Mogherini tarafından Konsey'e sunulmuştur (Gärtner, 2016).

AB Konseyine sunulan *Küresel Strateji* adlı yeni güvenlik stratejisi planında AB'nin barış, güvenlik, refah, demokrasi ve hukuka dayalı bir dünya düzeninden yana olduğu deklarelere edilmiş ve Birlik'in dış eylemleri için beş temel ilke geliştirilmiştir (Bendiek, 2016; 2):

1. ODGP ile AB'nin güvenliğini güçlendirilmesi, terörizm ve iklim değişikliği ile mücadele, enerji arzının güvenliğinin sağlanması;
2. Doğu ve güneyde kırılğan yapıya sahip topluluk ve devletlerin dirençlerinin artırılarak güvenliklerinin sağlanması;
3. Çatışmaların önlenmesi için kurumsal adımların atılması;
4. AB'nin, oluşum sürecinde edinmiş olduğu barış tecrübesi ile dünyadaki bölgesel krizlerin aşılmasına yardımcı olunması;
5. 21. yüzyılda ODGP çerçevesinde küresel bir düzenleyici siyasetin oluşturulmasına katkıda bulunulması.

AB *Küresel Stratejisinin* en önemli hedeflerinden biri AB'yi Avrupa kıtası ve kıtanın etrafında oluşan siyasi krizlere karşı mücadele edebilecek bir seviyeye ulaştırmaktır. AB'nin hemen yanı başında dağılma sürecinde olan devletler, uluslararası terörizm, giderek artan agresifliği ile Rusya ve buna bağlı olarak da Polonya ve Baltık Cumhuriyetleri gibi doğu Avrupalı devletlerin tedirginliği AB'nin geleceği için büyük bir tehdit oluşturmaktaydı. Yeni stratejinin uygulanma aşamasında AB mevcut stratejisini düzelterek Küresel AB Stratejisi'nin ilkeleri ile uyumlu yeni bir strateji geliştirmek durumunda kalmıştır.

3. ODGP'NİN ETKİNLİĞİ

Avrupa ve çevresinde oluşan kriz ortamlarına gerektiği şekilde reaksiyon gösterebilmek adına, çeşitli siyasetçilerin ODGP'nin karar mekanizmasında değişikliğe gidilmesi gerektiği yönünde fikir beyan ettikleri çalışmanın giriş bölümünde örnekleriyle ifade edilmiştir. Ortak karar ilkesinin uluslararası kriz durumlarında krizlere gerektiği şekilde cevap verebilmesinin önünde önemli bir engel teşkil ettiğini ve karar alma ilkesinin değiştirilerek çoğunluk ilkesine geçilmesi gerektiğini Münih Güvenlik Konferansı Başkanı, Almanya'nın eski ABD Büyükelçisi Wolfgang Ischinger de yapmış olduğu açıklama ile belirtmiştir (Ischinger, 2021). W. Ischinger AB Komisyon Başkanı Juncker ile aynı fikri paylaşmaktadır ve oylama ilkesinde yapılacak olan değişiklik ile AB'nin dünya çapında etkin bir dış politika mekanizması geliştirebileceğini düşünmektedir.

AB'li üst düzey bürokrat ve siyasetçilerinin karar alma mekanizmasındaki ilke değişikliği yönündeki fikir beyanlarının arkasında yatan sebeplerden birisi kesinlikle Birlik'in dış politikasını daha etkin, kararlı ve reaksiyoner kılma arzusudur. DGP alanlarında günümüzde uygulanmakta olan oy birliği ilkesinden dolayı AB'nin uluslararası gelişmelere gerekli çabuklukta ve etkinlikle reaksiyon gösterebilmekten çok uzakta olduğu kesindir. Üye ülkelerin şimdiye kadarki oylamalarda göstermiş oldukları tavırlardan, asgari müştereklerde dahi ortak hareket etmekte zorlandıkları çıkarımı yapılabilir. Bu sebeple ODGP toplantılarının karar alınmadan bitirilmesi sık yaşanan bir durum hâline gelmiştir. Bu akim kalan toplantıların bazıları, Suriye krizinin en gergin olduğu dönemlere rastlamıştır. AB'nin bu süreçte, oylama ilkesinden dolayı etkin kararlar alamaması ABD ve Rusya'nın gölgesinde kalmasına neden olmuştur. Bununla beraber Çin'in son yıllarda uluslararası alanda giderek artan bir

rol oynamaya başlaması ve AB'ye üye bazı devletler üzerindeki nüfuzunu artırması, AB'nin tedirgin olmasına sebep olmaktadır.

Aşılması gereken engellerin başında üye devletler tarafından uygulanabilecek konuların müzakerelerinin karara bağlanması ve ODGP Yüksek Temsilcisi'nin üyelerin ulusal manevra alanlarının kısıtlamalarını gerçekleştirebilecek duruma gelmesi bulunmaktadır. Şimdiye kadar yapılan oylamalarda üye devletler ortak karar alma ilkesi doğrultusunda başarılı sonuçlara ulaştıklarını da ifade etmek gerekmektedir. Başarılı kararlara örnek olarak, 2014 yılında Rusya ve Ukrayna arasındaki çatışmaların sonlandırılıp barışı tesis etmek amacıyla Minsk'te imzalanan protokol gösterilebilir (Federal Dışişleri Bakanlığı Resmî Web Sitesi, 2022). Üye ülkeler arasında uyum artırılmadığı sürece ODGP dahilinde genel ortak bir strateji etrafında anlaşılıp uygulanması güçleşmektedir. Birlik'in dış ve güvenlik politikaları alanında son yıllarda karara bağlanmak istenilen fakat sonuç alınamayan konuların başında AB'nin dış ve güvenlik politikaları alanındaki temel ilkeleri, küresel stratejinin uygulanması ve Birlik'in genel duruşunun belirlenmesi ile ilgili konular gelmektedir.

3.1. Ortak Karar Alma İlkesi

AB karar alma süreçlerinde, üye devletlerin uyum içerisinde ve her bir üyenin alınacak kararı onaylaması ile gerçekleştirilen oylama yöntemi, ortak karar alma ilkesi olarak tanımlanmaktadır. Ortak dış ve güvenlik politikalarında oylama ilkesi Avrupa Birliği Antlaşması'nın (ABA) 31. Maddesinin 1. fıkrasında karara bağlanmıştır (Güneş, 2013; 373). Karar alınabilmesinin önündeki en büyük engel, herhangi bir üye devletin alınacak olan kararı reddetmesidir. AB'nin en hassas konularından olan dış ve güvenlik politikalarının karar alma süreci hâlen ortak karar alma ilkesi ile gerçekleşmektedir. Roma Antlaşması 1957 yılında imzalanmış ve 1958 yılında yürürlüğe girmiştir. Avrupa Ekonomik Topluluğunu oluşturan Roma Antlaşması'ndan en son imzalanan Lizbon Antlaşması'na kadar geçen süreçte Birlik'in birçok politika alanında oylama ilkeleri ile ilgili değişikliklere gidilmiştir. Avrupa Tek Senedi bu anlamda önemli bir dönüm noktasını teşkil etmektedir. Bu antlaşma ile hedeflenen sonuçlardan biri Avrupa'nın birleşmesine yeni bir ivme kazandırılmasıdır. Bu amaçla yapılan en önemli hamle AB ortak pazarının tamamlanması kararının alınmasıdır. Roma Antlaşması ile bütün ekonomi alanlarında iş birliğine gidilmesi kararı alınmakla beraber topluluğun siyasi alanlardaki faaliyetlerine fazla yer verilmemiştir. Son yıllardaki gelişmelerle beraber oy birliği ilkesi ile karar verilen alanların giderek azalmakta olduğu görülmektedir.

Kurucu antlaşmaları değiştiren antlaşmaların sonuncusu 2007 yılında imzalanarak 2009 yılında yürürlüğe girmiş olan Lizbon Antlaşmasıdır. Lizbon Antlaşması ile AB Konseyinin nitelikli çoğunlukla karar verdiği alanların sayısı daha da artırılarak önemli değişiklikler gerçekleştirilmeye devam edilmiştir. Hassas konular olarak kabul edilen vergilendirme, sosyal güvenlik ve sosyal koruma, Birlik'e yeni üyelerin kabulü, Ortak Güvenlik ve Savunma Politikaları (OGSP), Ortak Dış ve Güvenlik Politikaları (ODGP) ile üye devletler arasındaki operasyonel polis iş birliği alanlarında oy birliği ilkesi ile karar verilmeye devam edilmek-

tedir (Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, 2022). Avrupa Tek Senedi'nden bu yana imzalanan kurucu antlaşmaları değiştiren antlaşmaların her biri ile çoğunluk ilkesi ile karar alınan alanların sayısı artırılmaya devam edilmiştir. Bütün bu değişikliklere rağmen ODGP alanındaki oy birliği ilkesi, uzun yıllardır tartışılmalıysa da hâlen yerini korumaktadır.

3.2. Oy Birliği İlkesinin Engellemiş Olduğu Oylamalar

Verilecek örnekler, dış ve güvenlik politikaları alanlarındaki karar alma sürecinin mevcut oy birliği ilkesinden dolayı nasıl kilitlendiğini bariz bir şekilde gözler önüne sermektedir. AB'nin aktif bir şekilde dış politika uygulayabilmesi adına son derece önemli olan bu oylamaların karara bağlanamaması, AB'nin uluslararası arenada oldukça pasif bir görüntü sergilemesine sebep olmuştur. Yapılan oylamalarda bazı üye devletlerin veto haklarını kullanmaları, AB'nin tek vücut hâlinde hareket etmesini engellemiş ve böylece AB'nin uluslararası arenada etkin bir şekilde yer almasının önünü tıkamıştır.

Ortak karar alma ilkesini değiştirip çoğunlukla karar alma ilkesine geçebilme şartlarını AB Antlaşması'nın 31/3 maddesi belirlemektedir (T.C. Avrupa Birliği Başkanlığı Resmî Web Sitesi, 2022). Aşağıda vereceğimiz örnekler oylama ilkesinde değişikliğe gidilmesinin gerekliliğini tasdik eder ölçüdedir. Verilen oylama örneklerinde AB'ye üye bazı ülkeler, Birlik menfaatlerinden ziyade kendi menfaatlerinin tehlikeye girmesini engellemek adına insan hakları ihlalleri ile ilgili oylamalardan dahi sonuç alınamamasına sebep olmuşlardır. AB'nin arzulandığı şekilde bir küresel aktöre evrilmesinin önündeki engellerden biri olarak kabul edilen oy birliği ilkesinden dolayı sonuç alınamayan oylamaların örnekleri şu şekilde sıralanabilir;

- Yunanistan'ın BM İnsan Hakları Konseyinde sunulması planlanan AB bildirisini engellemesi: Yunanistan AB'nin Çin'deki insan haklarının mevcut durumunu eleştiren bildirisini reddederek bu bildirin BM İnsan Hakları Komisyonuna gelmesini engellemeyi başarmıştır. Yunanistan böylece amacına ulaşarak AB'nin İnsan Hakları Konseyinde Çin aleyhine bildiri sunmasının önünü kapatmıştır. Ülkenin dışişleri bakanlığı sözcüsü hükümetlerinin bu tutumunu *“belirli ülkelere yönelik verimsiz ve genellikle de seçici eleştiriler ne bu ülkelerdeki insan haklarının gelişmesini teşvik etmektedir ne de bu ülkelerin AB ile ilişkilerini kolaylaştırmaktadır”* şeklinde açıklamaya çalışmıştır. Yunan yetkililerin ülke adı vermeden yapmış oldukları bu açıklama için arkasında hangi ülkenin olduğunun anlaşılmasına engel teşkil etmemektedir. Çin'in Yunanistan'da yatırım yapma hazırlığında olması ve olası bir kınama kararının Çin'in Yunanistan'daki yatırımlarından vazgeçmesine yol açabileceğinden dolayı, Yunan yetkililerin yapılan oylamada veto haklarını kullandıkları yönünde görüşler ortaya atılmıştır (Süddeutsche Zeitung, 2022). Yunanistan'ın tutumuna benzer bir tutumu Macaristan da göstermiştir (Süddeutsche Zeitung, 2022); AB tarafından Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki faaliyetlerinin Deniz Hukuku Sözleşmesi'ne uygun bir hâle getirilmesi gerektiği yönünde yayınlanmak istenilen ortak bildiri, Macaristan tarafından başarılı bir şekilde bloke edilmiştir.

- Macaristan, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmeden önce Rusya'ya karşı alınmak istenilen olası yaptırım kararlarını engelleyebileceğini ifade etmekten geri kalmamıştır. Rusya'nın Ukrayna'yı şubat 2022'de işgal etmeye başlamasından sonra dahi AB'nin Rusya'ya karşı yaptırımlarını reddetme tavrında herhangi bir değişiklik olmamış ve veto hakkını kullanarak yaptırımları birçok kez engellemeyi başarmıştır (Die Welt, 2022).
- Bir diğer engellenen karar ise Venezuela ile ilgilidir. Venezuela'nın mevcut Devlet Başkanı Nicolas Maduro'yu zayıflatarak iktidardan düşürmek amacıyla 2017 yılında AB tarafından alınmak istenilen nlemler, Yunanistan'ın muhalefeti nedeniyle hayata geçirilememiştir.
- ABD Başkanı Donald Trump 2017 yılında İsrail'in beklentileri doğrultusunda İsrail'in başkenti olarak Kudüs'n tanınma zamanının geldiğini belirterek Bykeliliklerini Kudüs'e taşıyacıklarını ifade etmesi, AB'yi de aynı Şekilde hareket etme yönünde teşvik etmiştir. AB'nin karar alarak Trump'ın açıklamasına benzer bir açıklama yapmasını ek Cumhuriyeti ve Macaristan engellemiştir. Macaristan Dışışleri Bakanı Szijjrt konu ile ilgili olarak AB'ye ye 28 devletin böyle bir amaç için ortak karar almasına gerek görmediklerini açıklamaktan geri kalmamıştır (Calliess, 2020; 7).
- Venezuela'da 2019 yılında meydana gelen gelişmelerde müttefik ABD'nin beklediği doğrultuda karar alınamaması AB'nin ortak hareket etmekten ne kadar uzak olduğunu bir kez daha göstermiştir. Özellikle ABD'nin baskıları ile kurulan geçici hkmetin başına getirilmek istenilen Juan Guaid'nun ABD'den sonra AB tarafından da tanınmasını bu sefer İtalya veto hakkını kullanarak engelleme başarisını göstermiştir.
- Diğer bir engelleme başarisını Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) göstermiştir. Belarus'taki genel seçimlere şaibe karıştığı gerekçesiyle gösteri düzenleyenlerin güvenlik gleri tarafından insanlık dışı muameleye tabi tutulmalarına karşı yaptırım uygulamak amacıyla yapılan oylamayı GKRY bloke etmeyi başarmıştır. GKRY yapılacak oylamaya Türkiye'nin Akdeniz'de yapmış olduğu doğal gaz aramalarının da kınanmasının dahil edilmesini talep etmiş; fakat talepleri karşılık bulmadığından Belarus için talep edilen yaptırımları bloke etme yoluna gitmeyi tercih etmiştir.
- Ukrayna Savaşı: Macaristan 2 Haziran 2022 tarihinde Rusya'ya karşı gerçekleştirilmek istenen yaptırım paketinin onaylanmasına engel olmayı başarmıştır (RAÍ News, 2022). Rusya'nın bütün Avrupa'ya meydan okurcasına Ukrayna'ya saldıarak ülkenin toprak bütünlüğünü tehdit ettiği bir durumda dahi ortak karar alınamaması, sorunun büyüklüğünü göstermektedir.

SONUÇ VE TARTIşMA

nceki bölümde verilen örneklerle, mevcut ortak karar alma ilkesiyle AB'nin kendi dış politikasının etkinliğini nasıl engellediği gösterilmiştir. Ortaya çıkan uluslararası kriz ortamlarında hızlı bir Şekilde karar alıp reaksiyon göstermesi gereken AB, oy birliği ilkesi-

nin frenleyici özelliğinden dolayı ya geç ya da hiç reaksiyon gösterememektedir. Oy birliği ilkesi üye ülkelerin göstermiş oldukları tutumlardan dolayı Birlik'in gerektiği gibi cevap vermesini engellerken aynı zamanda asgari müştereklerde dahi ortak payda etrafında buluşmayı önlemektedir. Bazı üye ülkeler ODGP oylamalarında göstermiş oldukları tutumlarla kendi çıkar ve amaçlarını AB'nin menfaatlerinden daha üstün tuttuklarını göstermektedirler. Üye ülke menfaatleri ile Birlik menfaatlerinin her daim doğru orantılı olmaması ve birbirlerinden ayrışması, aslında AB'nin siyasi uyum sürecinde daha çok yol alması gerektiğini göstermektedir.

Üye ülkelerin sadece kendi menfaatleri doğrultusunda hareket etme yönünde tutum sergilemeleri AB'nin özellikle insan hakları ve uluslararası hukuk için vermiş olduğu mücadelede zayıf kalmasına sebep olmaktadır. Üye devletlerin, AB bünyesinde henüz ortak bir payda etrafında birleşmemesi üye devletlerin kendi menfaatlerini tercih ettikleri anlamına gelmektedir. Bu tutum Birlik'in uluslararası arenada pasif kalmasına sebep olmaktadır. ABD'nin kendisine II. Dünya Savaşı'ndan bu yana yüklemiş olduğu AB'yi koruma misyonundan özellikle Donald Trump döneminde uzaklaşıp daha çok kendi işleri ile meşgul olmaya başlaması, Avrupa ve etrafında belli bir siyasi ve askerî boşluk oluşmasına sebep olmuştur. ABD'nin daha çok kendi işleri ile meşgul olmaya başlaması Rusya, Çin ve Türkiye gibi devletlerin etki alanlarını artırmalarına yardımcı olmaktadır. Adı geçen bu ülkelerin Libya, Suriye ve Doğu Avrupa'daki çıkarları ile AB'nin çıkarlarının örtüşmemesi hatta çatışır durumda olması AB'yi çok zor durumda bırakmaktadır.

AB uyum süreci hem üye devletler arasında hem de AB kurumları nezdinde devam ederken dış ve güvenlik politikalarındaki uyum diğer alanlara nazaran daha yavaş ilerlemektedir. Ortak dış ve güvenlik politikaları alanında uygulanmakta olan oy birliği ile karar alma ilkesinin son yıllarda birçok alanda yapılan oylama ilkesi değişikliklerine rağmen AB'de istisnai bir durum teşkil ettiği ifade edilebilir. Artan üye ülke sayılarından dolayı ve ayrıca da AB uyum sürecine ivme kazandırmak amacıyla çoğunluk ilkesi ile karar alınan konuların sayısı son yıllarda artırılmıştır. Siyasi açıdan hassas olabilecek birçok alanda artık nitelikli çoğunluk ilkesine göre karara alınabilmesi yönünde değişikliğe gidilmiştir. Lizbon Antlaşması'ndan sonra ODGP'de de kurumsal değişiklikler gerçekleştirilmiş olmasına rağmen Dışişleri Bakanları Konseyi ve birkaç istisnai durum haricinde hâlen oy birliği ilkesi ile karar alınmaya devam edilmektedir.

Passerelle Klozu (Müller vd, 2015; 180) ve AB stratejisinin yeniden tanımlanması ile AB Konseyi'nde giderek artan bir şekilde çoğunlukla karar alma ilkesi uygulanmaya başlamıştır.

Aşılması gereken engellerin başında üye devletlerce uygulanabilecek konuların müzakerelerinin karara bağlanması ve ODGP Yüksek Temsilcisi'nin üye devletlere daha Birlikçi bir bakış açısı kazandırması gelmektedir. Bundan dolayıdır ki AB kurumlarını birçok alanda daha iddialı ve verimli hâle getirebilmek amacıyla çoğunlukla karar alma yöntemi artan bir şekilde uygulanmaya başlanmıştır. Sıkışmış durumlarda hareket alanı sağlayabilmek için düşünülmüş olan Passerelle Klozu, AB Konseyi'ne oy birliği ile karar alması gereken du-

rumlarda AB Zirvesi kararı ile nitelikli oy çokluğu ile hareket edebilme fırsatı vermektedir. AB Konseyi 2018 yılında Passerelle Koluza'nun kullanımına İnsan Hakları konularında AB'nin tutumunun gösterilmesinde, yaptırım kararlarının alınmasında ve sivil misyonların oluşturulmasında müsaade etmektedir (Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, 2022). Oy birliği ilkesi son yıllarda ne kadar tartışılmış olsa da bu ilkenin oy çokluğu ilkesi yönünde değiştirilmesi için üye ülkelerden yeterli destek gelmeyince, AB Konseyi bu tavsiyeleriyle yetinmeyip Passerelle Klozu'ndan daha fazla faydalanılması yönünde çağrı yapmak zorunda kalmıştır.

Çoğunluk kararları detaylı bir incelemeye tabi tutulduğunda iki durum haricinde anlamsız kalmaktadır. Bakanlar Konseyindeki siyasi oylamalarda nitelikli çoğunluk ilkesi uygulanabilmesine rağmen genelde oy birliği ile karar alındığı görülmektedir. Üye ülkelerin dış ve güvenlik konularında fikir ayrılığında olmaları hâlinde nitelikli çoğunlukla karar verilecek olsa dahi konu hakkındaki fikir ayrılığı değişmeyecektir. Buna rağmen çoğunlukla karar alma ilkesi ile üye devletler, aynı fikirde olmasalar da karar alabilecek bir duruma gelebileceklerdir. Değiştirilmiş oylama ilkesi sayesinde üye devletler kendi aralarında anlaşabilecek bir duruma evrilmiş olacaklardır. Diğer bir olumlu taraf olarak üye devletlerin kendi ülke menfaatleri doğrultusunda oylamaları bloke etme imkanına sahip olamayacakları değerlendirilebilir.

ODGP alanındaki olası oylama ilkesi değişikliğinin, güven kaybı ve uygulamada çeşitli sorunları beraberinde getirme ihtimali de mevcuttur. Oy dağılımı üye devletlerin nüfuslarına göre ayarlanacak olursa büyük devletler, küçük devletlere rağmen istedikleri şekilde karar alabilecek durumda olacaklardır. Almanya ve Fransa gibi nüfusları çok daha fazla olan ülkeler bir araya gelerek oylamaların gidişatını beraber yönlendirebilecek bir konuma geleceklerdir. Güvenlikle ilgili oylamalarda üye ülkelerin tedirginlikleri giderilip güvenleri kazanılmadığı sürece, oylama sonuçları tatmin edici olmayacaktır. Alınan kararların başarılı bir şekilde uygulanması ise üye devletlerin alınan kararları benimseyip desteklemeleriyle doğru orantılı bir durum arz etmektedir.

AB'nin dış politika mekanizmalarından birisi kuşkusuz yaptırım aracıdır. Örneklerde de görüldüğü üzere olası yaptırım kararları, ülke menfaatlerine aykırılık teşkil edebildiğinden dolayı ilgili ülkeler tarafından engellenebilmektedir. Karar alma ilkesindeki değişiklikle beraber üçüncü ülkelerin üye devletler üzerindeki baskıları da en aza indirilmiş olacaktır. Üye ülkelerin üzerinde siyasi baskı kurarak etkileme çabaları engellenebilecek ve böylece AB'nin dış politikada kararlı bir şekilde hareket etmesine katkı sağlanmış olacaktır. İsim vermek gerekirse, Çin ve Rusya gibi AB ile menfaatleri çatışan ülkelerin AB'ye üye ülkelerin üzerindeki olası etkileri de azalmış olacaktır. Yaptırımlar konusundaki bir diğer önemli husus, yaptırımların etkin bir şekilde uygulanıp sonuç alınabilmesi için alınan kararların AB tarafından daha iyi kontrol edilmesi gerektiğidir.

Çoğunlukla karar alma ilkesinin yürürlüğe girmesi sihirli bir değnek etkisi ile alınan kararların başarılı bir şekilde uygulanacağı anlamına gelmemektedir. Fakat oy çokluğu ilkesine geçişin gerçekleşmesi ile AB'nin hareket kabiliyetine faydalı olacağı kesindir. Ulusla-

rarası alanda daha etkin bir aktör hâline gelmek için sadece oylama ilkesindeki değişikliğin kâfi olması düşünülemez. Üye devletler arasında ekonomik olarak zayıf olanların, Birlik tarafından yatırım akışıyla güçlendirilmesi, bu ülkelerin üçüncü ülkelerin olası etkilerinden kurtulmalarına yardımcı olacak ve alınacak kararların benimsenip uygulanmasına da katkı sağlayacaktır. Alınan dış politika kararlarının Birlik tarafından kontrollerinin sağlanması, AB'nin üye ülkeler nezdinde daha yetkin bir duruma getirilmesine fayda sağlayacağı da kesindir. Ayrıca üye devletler arasındaki ortak stratejik perspektifleri teşvik etmek amacıyla AB'nin dış politika mekanizmalarını ve Bakanlar Konseyinin rollerini güçlendirmelidir.

Sonuç olarak, AB'nin ortak dış güvenlik politikalarının henüz arzulanan seviyeden uzakta olduğu ifade edilebilir. ODGP alanındaki oy birliği oylama ilkesinin değiştirilmesi yönünde belirli fikirlerin oluştuğu ama henüz uygulama aşamasından uzak olduğu söylenebilir. AB'nin genel uyum sürecinin henüz tamamlanmaması, belirli siyasi alanlarda henüz yeterli olgunlaşmanın oluşmasının önünde engel teşkil etmektedir. Uyum sürecinin henüz istenilen seviyeye gelmemiş olmasından dolayı ODGP'deki gelişmeler diğer siyasi alanlara göre biraz daha yavaş ilerlemektedir. AB'de ortak bir dış ve güvenlik politikası oluşabilmesi için önce AB'nin gerçek anlamda siyasi birlik için uyum sürecini tamamlamış olması gerekmektedir. AB'nin siyasi bir birliğe dönüşebilmesine ivme kazandıracak alanların başında ortak bir ordunun kurulması gelmektedir. Ortak bir ordunun kurulamamış olması, AB uyum sürecini de olumsuz etkilemeye devam etmektedir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Makalenin yayın süreçlerinde Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi'nin "Etik Kurallara Uygunluk" başlığı altında belirtilen esaslara uygun olarak hareket edilmiştir. Çalışmanın araştırma kısmında etik kurul izni gerektirecek bir husus bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Beyanı

Tek yazarlı ele alınan makale yazar tarafından üretilmiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makalede yazar tarafından beyan edilmiş herhangi bir olası çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- AB Başkanlığı Resmî Web Sitesi, AB Antlaşması, <https://www.ab.gov.tr/files/pub/antlasmalar.pdf> (08.06.2022).
- Bendiek, A. (2016). Die Globale Strategie für die Außen-und Sicherheitspolitik der EU, *SWP- Aktuell 44*.
- Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi Resmî Web Sitesi, Die Rolle des Präsidenten, <https://www.consilium.europa.eu/de/european-council/president/role/#:~:text=Das%20Amt%20des%20Pr%C3%A4sidenten%20des,Europ%C3%A4ischen%20Rates%20eine%20inoffizielle%20Funktion> (19.04.2022).
- Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, Auf dem Weg zu einer Effizienteren und Demokratischeren Beschlussfassung in der EU-Steuerpolitik, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/de/TXT/?uri=CELEX:52019DC0008> (01.04.2022).
- Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, COREU (CORespondance EUropéenne, <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/coreu-corespondance-europ-enne.html#> (25.10.2022).
- Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, Eine Effizientere und Demokratischere Beschlussfassung in der Energie- und Klimapolitik der EU, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/?uri=CELEX:52019DC0177> (01.04.2022).
- Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, Einstimmigkeit, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/?uri=LEGISSUM:unanimity> (07.004.2022).
- Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, Mehr Gewicht auf der Internationalen Bühne: Eine Effizientere Beschlussfassung für die Gemeinsame Außen-und Sicherheitspolitik, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0647&qid=1648814970180> (01.04.2022).
- Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, Mehr Gewicht auf der Internationalen Bühne: Eine Effizientere Beschlussfassung für die Gemeinsame Außen-und Sicherheitspolitik, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0647&from=ES> (11.06.2022).
- Avrupa Birliği Resmî Web Sitesi, Rede zur Eröffnung der Plenartagung des Europäischen Parlaments, Ursula von der Leyen, Kandidatin für das Amt der Präsidentin der Europäischen Kommission, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/speech_19_4230 (01.04.2022).
- Avrupa Parlamentosu Resmî Web Sitesi, Arten von Delegationen, <https://www.europarl.europa.eu/delegations/de/about/types-of-delegations> (18.05.2022).
- Avrupa Parlamentosu Resmî Web Sitesi, Die Delegationen des Europäischen Parlaments, <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/de/organisationandrules/organisation/delegations#:~:text=Die%20Delegationen%20des%20Europäischen%20Parlaments%20sind%20offizielle%20Gruppen%20von%20Mitgliedern,unterhalten%20und%20diese%20Beziehungen%20vertiefen> (18.05.2022).
- Beck-Online Databank, Politisches und Sicherheitspolitisches Komitee (17.04.2022)
- Bilgin, A. A. (2021). *Avrupa Birliği Ansiklopedisi*, İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları.
- Bundesregierung Deutschland, Gemeinsame Außen-und Sicherheitspolitik, <https://www.bundesregierung.de/breg-de/service/gemeinsame-aussen-und-sicherheitspolitik-gasp--450278> (25.05.2022).
- Calliess, Ch. (2020). Schriftliche Stellungnahme von Prof. Dr. Christian Calliess zur Öffentlichen Anhörung des Ausschusses für die Angelegenheiten der Europäischen Union des Deutschen Bundestages, *Freie Universität Berlin, Ausschlussdrucksache 19(21)*, 121.
- Der Spiegel, Wolfgang Schaeuble Plaediert Fuer Reform der Europaeischen Union, <https://www.spiegel.de/politik/deutschland/wolfgang-schaeuble-plaediert-fuer-reform-der-europaeischen-union-a-1253733.html> (01.04.2022).
- Deutsche Welle, Macron Prescht Mit Aktionsplan, <https://www.dw.com/de/macron-prescht-mit-aktionsplan-f%C3%BCr-eu-reform-vor/a-47769975> (01.04.2022).

- Die Welt Gazetesi, Ungarn Blockiert Erneut EU-Sanktionen gegen Russland, <https://www.welt.de/politik/ausland/article239135113/Ungarn-Viktor-Orban-blockiert-erneut-EU-Sanktionen-gegen-Russland.html> (08.08.2022).
- Engbrink, D. (2014). *Die Kohärenz des Auswärtigen Handelns der Europäischen Union*, Tübingen: Mohr Siebeck.
- Federal Dışişleri Bakanlığı Resmî Web Sitesi, Aussen Politik, <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/ukraine-node/-/201850> (08.06.2022).
- Federal Dışişleri Bakanlığı, Europa: Wir müssen weg von der Einstimmigkeit in der Außenpolitik, <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/maas-welt-am-sonntag/2202268> (01.04.2022).
- Gärtner, H. (2016). *Die "Global Strategy" der EU-eine Analyse, Policy Paper/Österreichisches Institut für Internationale Politik*, Wien: Österreichisches Institut für Internationale Politik (oiip).
- Güneş, A. M. (2013), *Avrupa Birliği Hukukuna Giriş*, İstanbul: XII Levha Yayınları.
- Hellman, V. (2009). *Der Vertrag von Lissabon*, Heidelberg: Springer Verlag.
- Hieber, T. (2014). *Die Europäische Bürgerinitiative nach dem Vertrag von Lissabon*, Tübingen: Mohr Siebeck Verlag.
- Beck-online, https://beckonline.beck.de/Print/CurrentDoc?vpath=bibdata/komm/streinzeuvaeuvkoeur_3/euv2009/cont/streinzeuvaeuvkoeur.euv2009.a38.htm&printdialogmode=CurrentDoc&hlword= (22.06.2022).
- Internationale Politik (2016). Wien: Österreichisches Institut für Internationale Politik (oiip), (18.05.2022).
- Ischinger, W. (2022). https://zeitung.faz.net/faz/politik/2021-10_06/32c32a5fa42caf719d7287f87aaf0225/?GEPC=s3 (07.06.2022).
- Malovec, M. (2022). EU-Aussenpolitik: Ziele, Mechanismen und Ergebnisse, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/de/sheet/158/foreign-policy-aims-instruments-and-achievements> (26.06.2022)
- Müller-Brandeck, B. & Rüger-Carolin, G. (2015). *Die Außenpolitik der EU*, Berlin: De Gruyter Verlag.
- Publications Office of the European Union, Europäische Politische Zusammenarbeit, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b69fb0dc-cf57-48b1-9ccb-4712e1d7f894/language-de/format-PDFA1B> (25.05.2022).
- Rai News-Haber Kanalı, Ungarn Blockiert EU-Sanktionen gegen Russland, <https://www.rainews.it/tgr/tagesschau/articoli/2022/06/tag-ungarn-blockiert-sanktionspaket-gegen-russland-petr-020622-b831aa7c-fl9-4b53-846b-3887ed77eb7e.html> (11.10.2022).
- Schmalz, U. (2007). Die Europäische Union im 21. Jahrhundert, H. Ehrhart & S. Jaberg (Ed.), in, *Die Gemeinsame Aussen-und Sicherheitspolitik der EU Zwischen Anspruch und Wirklichkeit*, Bernhard. Wiesbaden: Verlag für Sozialwissenschaften.
- Süddeutsche Zeitung, Chinesischer Spaltpilz, <https://www.sueddeutsche.de/politik/eklat-in-genf-chinesischer-spaltpilz-1.3551671> (08.08.2022).
- Süddeutsche Zeitung, Ungarn Blockiert Kritik an China, <https://www.sueddeutsche.de/politik/eu-ungarn-blockiert-kritik-an-china-1.5312725> (08.08.2022).
- T.C. Başbakanlık Avrupa Birliği Genel Sekreterliği (2011). *Avrupa Birliği Antlaşması ve Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma*, Ankara.
- Tangör, B. (2014), Avrupa Birliği, B. Akçay ve İ. Göçmen (Ed.), içinde, *Dış Güvenlik ve Savunma Politikaları*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Tezcan, E. (2014). Avrupa Birliği, B. Akçay ve İ. Göçmen (Ed.), içinde, *Avrupa Parlamentosu*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- Thym, D. (2004). *Ungleichzeitigkeit und Europäisches Verfassungsrecht*, Baden-Baden: Nomos Verlag.